פרייז 25 גראשען פירטער יאהרגאנג „RADOMER-KIELCER LEBEN" № 9 (149) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem"

ראדאמער-קעלצער לעבן

העפט 10 [illegible]

אדרעסען:

פון „ראדאמער-קעלצער לעבן"

אין ראדאם:

Redakcja i Administracja

„Radomer Kielcer Leben"

Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ

Redakcja i Administracja

„Radomer-Kielcer Leben"

Kielce, Staro-Warszawska 34.

אנאנסען פרייזן!

יין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר.

„ „ „ אין „ 40 „

„ „ „ נאכ'ן „ 18 „

די ערשטע זייט עגטהאלט 8 שפאלטען

אין טעקסט אין לעצטע זייט 4

ראדאם פרייטאג ל' אדר ת"פ"ז — פאר'ן אינהאלט פון טעקסט אין די אנאנסען איז די רעדאקציע ניט פאראנטווארטליך — 4-go marca 1927 r.

אונזערע הארציגסטע ברכות תאוגשען מיר

אונזער ליבע שוועסטער ריווטשע

צו איהר פארלאבונג מיט ה'

פנחס מילנער וזאל מזל און ברכה זייער

נייעם לעבענס-וועג אויף אייביג באגלייטען

שוועסטער און ברודער

שליאמאוויטש.

אונזער שוועסטער, שוועגערין און מוהמע

ריווטשע צו איהר פארלאבונג

מיט ה' פנחס מילנער

ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א

גליקליכען צוזאמענבונד.

שמואל שליאמאוויטש עט פרוי

און קינדער.

א הארציגען מזל-טוב וואונשען מיר אונזער

ליבע טאכטער ריווטשע

צו דער פארלאבונג מיט ה'

פנחס מילנער

זאל זייער נייער לעבענס-וועג זיין באלויכטען

מיט שטראהלען פון א גליקליכע צוקונפט.

מוטער מינדעל שליאמאוויטש.

REGINNA SZLAMOWICZÓWNA

Kielce

PINKUS MILNER

Końsk

Zaręczeni

28 lutego 1927 r.

את ברכתנו החמה הנובעת מקרב לבנו

הננו מביעים בזה לאחותנו

הינדה ברכה מינצבערג לארושיה עם

שמאי וויינטרויב תהי דרככם צלחה

יהי עתידכם מזהיר כשמש בצהרים. אחיה

יהודה, שמואל, אלימלך מינצבערג.

לרגלי ארושת דודתנו

הינדה ברכה מינצבערג

עם מר שמאי וויינטרויב

מאחלים אנו להם שיבנו את

ביתם בהצלחה.

אביש ורבקה מינצבערג.

צו די תנאים פון אונזער קוזינקע

ריווצע שלאמאוויטץ מיט ה' פנחס מילנער

ווינשען מיר א הערצליכען מז"ט.

זייער זיווג-בונד זאל געשלאסען זיין אין

א מאמענט פון גליק און צופרידענהייט

יעקב רובין עט פרוי

און זינעלע.

Z intencji zaręczyn kuzynki mojej

REGINY SZLAMOWICZÓWNY

z p. PINKUSEM MILNEREM

życzę by jutrzenka szczęścia

sprzyjała im wiecznie.

GUCIA WOLANOWSKA

Radom.

צוריקגעקומען פון פאריז.

הייַנטיגע וואך איז פון פאריז צוריקגעקומען דער בעקאנטער ראדאמער שניידער-מייסטער **משה קארמאן**

וועלכער האט נאך א לענגערע צייט זיין אין פאריז זיך פערפאלקאמט טעארעטיש און פראקטיש אין דער מאדערנסטער אייראפעאישער אויסארבייטונג

פון שניידער-פאך פון מענער-קליידער. גלייכצייטיג אויך מיטגעבראכט די נייעסטע און אריגינעלסטע זשורנאלען און פאכענער

פון דער לעצטער פאריזער מאדע, פול מיט גאלאנט און פראכט. מיין נייע איינגעריכטעטע פראצאווניא געפינט זיך

אין ראדאם אויף פיאסקי № 36.

איך נעם אן בעשטעלונגען, פון אייגענע ווי אויך פון די קליענטעל'ס שטאפען.

צום פערלאבונג פון אונזער טאכטער און שוועסטער

רבקה שלאמאוויטץ (קעלץ) מיט ה' פנחס מילנער (קינצק)

ווינשען עוויגעס גליק.

שמואל עט פרוי, מיטער, ברודער, שוועסטער.

וויכטיג פאר פרייליינס און יונגע לייט,

וועלכע זוכען פאסטענס!

ביורא „יוס" קעלץ האט געעפענט דעם

1 מערץ 1927 א קורס פון מאשין-שרייבען

פון פויליש, יודיש, העברעאיש און רוסיש.

איינשרייבונגען ווערען אנגענומען.

Gabinet dentystyczny i pracownia

sztucznych zębów.

A. FISZER

LUBELSKA 7 FRONT 1-sze piętro.

Przyjmuje od 9—2 i od 4—8.

Kielecki Bank Dyskontowy

spółdz z org odpow.

Rynek 19 tel 196 a/b Rk P. K. O 101 189

ערלעדיגט ווי-ביז היינט אלע ליי באנק אפעראציעס:

אינקאסע פון וועקסלען, פראכטען, ווערט-פאפירען א. ז. וו.

נעמט אן וקלאדען קורץ און לאנג טערמיניגע ווי אויך אבשטאריונען.

נעמט אויך ווייטער צו איינצאהלונגען פאר באלייכטונג פאר די קעלצער

עלעקטראוניע. די אינקאסירטע געלדער ווערן אין זעלבען טאג אויסגעצאהלט.

די באנק איז אפען פון 8 30 ביז 18 30 אהן הפסקה.

די פערוואלטונג.

JASNIEJ SŁONCA

NAJLEPSZA ZAPRAWA DO PODŁÓG

פרישט אב פאסאדזקעס, לינאלעאום און פארבט אין

פערלין פון איין שעה, ווייסע פאדלאגעס אויף

רויט אדער מונקעל-ארזשעך.

מזומן און וועקסלען.

מיר ווילען דא בעריהרען א פראגע, וועלכע ליגט ווי א שווערע משא אויף די פלייצעס פון דעם מיטעל סוחר און קליינהענדלער אין נעמליך אויף וואס פאר א אופן די סחורה ווערט איינגעקויפט, ד. ה. צי פאר מזומנים אדער וועקסלען.

אונזערע גרויסע הורטאווניקעס האבען א פרינציפ, אז ווען מען קומט צו זיי קויפען, איז דאס ערשטע וואס זיי פרעגען: קאסע אדער דאטע? און ווען דער קויפער זאגט: וועקסלען, מוז ער געבען 10 אדער 12 פראצענט טייערער.

דאס זענען נאך די פאלגען פון דער מלחמה, אבער היינט איז דאך שוין א נארמאלע צייט.

אונזערע קליינהענדלער, וועלכע האבען ליידער נישט קיין מזומען געלט מוזען דאך במילא צאלען טייערער.

דער פאבריקאנט דיסקאנטירט די וועקסלען ביז איינס און א פערטעל פראצענט און ווען מיר זאלען אננעמען, אז דער וועקסעל ווערט געגעבען אויף דעם לענגסטען טערמין פון 3 חדשים, בעצאהלט אלץ דער קליינהענדלער מיט 6 פראצענט טייערער אויף די געקויפטע סחורה.

די דאזיגע פראצענטער — פערטיידיגט זיך דער גרויסער הורטאווניק — נעמט ער כדי צו זיין זיכער אויף יענעם פאל טאמער וועט מען איהם נישט בעצאהלען. אבער אזא טענה איז דאך לעכערליך, ווארום אויב דער קליינהענדלער איז נישט קרעדיט-פעהיג, דארף מען איהם אינגאנצען נישט קרעדיטירן און די פאר פראצענט מעהר, וועלען גארנישט העלפען, אין פאל ווען ער וועט די גאנצע סומע נישט בעצאהלען.

און נעמען מיר אן, אז דער קליינהענדלער בעצאהלט יא, דארפט דאך דער גרויסער סוחר איהם נאכ'ן יאהר צוריקצאהלען די איבריגע פראצענטער און דאס טוהט ער נישט. הייסט עס, אז עס איז נישט מעהר ווי א אויסרייד און דאס איז א גרויס פערברעכען געגען דער גרויסער צאהל קליינהענדלער, פון וועלכע עס ווערט ארויסגעריסען דאס, וואס דארף זיין זייער פערדינסט, זייער חיונה, זייער ברויט.

אין אויסלאנד, איבערהויפט אין גאנץ מערב-אייראפע ליגט אין אינטערעס פון פאבריקאנט נישט אונטערצודריקען דעם קליינעם סוחר, פערקערט, מען בעמיהט זיך איהם אונטערצוהעלפען און שטעלען אויף די פיס.

עס זענען פארהאן פאקטען, ווען די גרויסע סוחרים, וועלכע האבען די מעגליכקייטען צו בעצאהלען קאסע בעקומען די סחורה מיט 10 פראצענט ביליגער. וואס זאל אבער טהון דער קליינהענדלער, וועלכער קאן זיך נישט פערגינען דעם לוקסוס פון צאהלען בזומנים? וואו איז דער אויסוועג, וואו איז די מעגליכקייט, אז ער זאל קענען עקזיסטירען און לעבען?

אויף אזא א יפן קומט אויס, אז דער יודישער קליינהענדלער, זאל איינציגווייז פערשווינדען ווערען פון פלאץ, ווייל ביי די גרעסטע אנשטרענגונגען וועט איהם נישט געלונגען ווייטער צו קאנען האנדלען, און אויב אזוי, וועט נישט נור דער קליינער סוחר שטארבען פאר הונגער, און ער וועט פאלען צו לאסט אויף די פלייצעס פון דער געזעלשאפט, נור עס וועט אויך ליידען די פראדוקציע פון לאנד, ווייל עס וועט נישט זיין דער יעניגער, וועלכער זאל די סחורה פערשפרייטען צווישען די קאנסומענטען אין שטאדט און אין דארף און פון דעם וועט ליידען די פאבריקאציע און דער אינלענדישער מארק.

אט קעגען דער דאזיגער סכנה מוזען אנגעווענדעט ווערען אלס מיטלען.

קודם כל מוז ווערען אינטערווענירט אין די מאסגעבענדע קרייזען, אז דער דאזיגער סיסטעם זאל געענדערט ווערען, און דאס מוז געשען וואס פריהער.

גלייכצייטיג מוז אבער געפיהרט ווערען א אינטענסיווע ארבייט, אז דער קליינהענדלער זאל קענען קויפען זיינע סחורות במזומן און דערצו איז נויטיג קרעדיט.

פאר'ן יודישען קליינהענדלער מוזען זיין אפען די קרעדיט-בענק, ווייל לעתעתה איז דאס דער איינציגער אויסוועג, אז ער זאל נישט ווערען ארונטערגעשווענקט פון זיין פלאץ און ער זאל קענען פערדיגען ערליך זיין שטיקעל ברויט.

זאל שוין אנגעהויבען ווערען אויף דעם געביט א אקציע, זאלען מיר נישט פערשלאפען, דען אנדערש קען עס, חלילה, זיין שוין צו שפעט!

ד. פיליפאוויטש.

BANK LUDOWY w Kielcach
Spółdz. z ogr odp. — RYNEK 12 telefon № 194.
Konto czekowe w P. K. O № 101.079 w Banku Polskim.
w Banku dla Spółdz w Warszawie.
ערלעדיגט אלע באנק טראנזאקציעס: נעמט אן פקדונות (איינלאגען)
גיט ארויס הלוואות נעמענדיג נאר 15% יעהרליך, דיסקאנטירט
וועקסלען און צאהלט איינגעסען אויף אינקאסא קוויטס.
ערלעדיגט פינקטליך, שנעל און ביליג אלערליי אינקאסעס
און צאהלט אויס די איינגעפלאצטע סומעס אין טאג פון איינצאלן.
נידעריגע ערלעדיגונג פון פראכט-אנקאסאס און פאסט-פאסילקעס

די בלוטיגע ליבעס געשיכטע פון יאסעלע צייטלינס טאכטער פון מאסקווע און פעליקס דזשערזשינסקי

פון י. בערלאוויטש.

(סוף).

די שרעקליכע ידיעה האט רבקה'לע בעקומען ערשט א צייט שפעטער, ווען זי האט געשריבען צו איהר מאנ'ס עלטערן אין דארף. זיי האבען איהר געשריבען, אז וואסילי איז דערשאסען געווארען בזליב דעם, וואס ער האט איהר געהאלפען מאכען דעם אטענטאט אויף דזשערזשינסקי'ן און דערנאך אויך איהר געהאלפען צו אנטלויפען אין אויסלאנד. ווייטער, האבען זיי איהר געלאזט וויסען, אז קארל, דאס יונגעלע, האדעוועט זיך ביי זיי און איז זעהר א געראטען קינד. ער איז זייער איינציגער טרייסט. זיי רופען איהם אבער קיריל, ווייל קארל איז עפעס א ווילדער דייטשער נאמען, און דאס קינד אליין שעהמט זיך מיט איהם צווישען די דארפישע קינדער...

פון נאך דעם בריף אן איז רעוועקא אריינגעפאלען אין א טיפער מרה-שחורה, אין א שטענדיגער אומעדיגער פערטראכטקייט. זי פלעגט אלץ רעדען וועגען דעם, ווי אזוי איז זי דאס געווען אזוי נאריש, און געגלויבט, אז וואסילי וואסילי וועט זיך קענען ארויסדרעהען פון די הענקערס הענד, נאכדעם וואס ער האט געטון פאר איהר... געטוהן געגען זיין אייגענעם געוויסען... בלויז פון ליבע אליין!.. און ווי אזוי האט זי עס אנגענומען פון איהם אזא שווערען קרבן פון איהר פריערדיגע אידעע פיקס, אדער ווי די פערקלאגטע מוטער האט זיך אויסגעדריקט, איהר אלטער שגעון, האט זיך אין איהר ווידער אויפגעכאפט: זי מוז נעהמען נקמה!...

די מוטער פלעגט זיך מיהען איהר ארויסצושלאגען פון קאפ איהרע פינסטערע געדאנקען. זי פלעגט איהר פיהרען צו דאקטוירים-ספעציאליסטען, זי פלעגט מיט איהר ארומפאהרען אין פערשידענע בעלעבטע פראנצויזישע קורארטען, — אין ניצא, אין מאנטעקארלא און ווישי, וואוהין מענשען פון דער גאנצער וועלט קומען צו פאהרען צו פערברענגען פרעהליך די צייט אין פערשידענע פערגעניגענס... געלד איז נאך דערווייל דא, די ארויסגעפיהרטע בריליאנטען זענען נאך נישט אינגאנצען אויפגעגעסען... און רעוועקא איז נאך געווען שעהן און יונג... די מוטער האט נאך געמיינט, אפשר וועט זיך נאך עפיס מאכען א „גליקליכע בעגעגניש"... אבער רעוועקא האט פון דעם אפילו נישט געוואלט הערען... זי האט שטענדיג געהאלטען אין איהרע קליינע דער בעהאלטען א רעוואלווער און אלץ גערעדט וועגען דעם, ווי אזוי זי וועט זיך אומקעהרען אין רוסלאנד, אין מאסקווע, און נאכאמאל פון דאס ניי אויספראבירען איהר האנד; אבער וועט זי איצט מעהר געשיקט זיין... זי האט דאך איצטער נאך מעהר פאר וועמען צו נעהמען נקמה פון דעם מערדער, פון דזשערזשינסקי'ן... איינינגע מאל האט זי זיך זאגאר שוין געהאט ארויסגע'גנב'עט פון דער מוטער און זיך געוואלט לאזען אין וועג צוריק אין רוסלאנד, אריבערצו'גנב'ענען די גרעניץ... די אומגליקליכע אלטע מוטער פלעגט איהר אבער היטען די טריט, און יעדעס מאל, גאר אין דער לעצטער מינוט, פלעגט זי איהר צוריקברענגען אהיים אין זייער פאריזער וואוינונג אויף פאסי...

דארף זיך מהגען די געשיכטע מיט דזשערזשינסקי'ס פלוצלונדיגען טויט, וואס די היגע בלעטער האבען אזוי פארנאנדערגעפיקט. רעוועקא פלעגט ליידען מאג אין נאכט אלע איינצלהייטען און איז געווארען אלץ פינסטערער

פראָפ. ד"ר מאיר באַלאַבאַן.

מיט איניגע טעג צוריק האָט דער בערימטער יודישער היסטאָריקער פראָפ. ד"ר מאיר באַלאַבאַן געפייערט אין ענגען קרייז פון זיין פאַמיליע און נאָהענטע פריינד דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון זיין געבורטס-טאָג.

גלייכצייטיג מיט דעם דאָזיגען יום טוב פאַלט אויס א צווייטער יובילעאום אין לעבען פון דעם גרויסען יודישען געלעהרטען, און נעמליך: דעם 20-טען פעברואר איז געוואָרען 30 יאָהר, זינט פראָפ. באַלאַבאַן האָט אָבגעדרוקט זיין ערשטע אַרבייט א. נ. „די הילפסטעטיגע שטאָדט לעמבערג" אין דאַמאָלסטיגען יודישען אָרגאַן „פּשישלאָטש". ס'איז נישט געווען קיין צופאַל, וואָס שוין די ערשטע אַרבייט זיינע איז געווען געווידמעט דער שטאָדט לעמבערג. די דאָזיגע שטאָדט, וואו ער איז געבוירען און ערצויגען געוואָרען, וואו ער האָט געענדיגט דאָס גימנאַזיום און די אוניווערזיטעט און איבער צוואַנציג יאָהר אונערמידליך געאַרבייט אויפ'ן געביט פון שולוועזען אַלס ערפאַהרענער און גאָט-געבענטשטער פעדאַגאָג — איז זיין ליעבלינג'ס-שטאָדט, און איהר האָט ער טאַקי איינגעגעבען פיעל יאָהרען פון זיינע שטודיען און פאָרשונגען. דאָס ערשטע ריזיגע ווערק זיינס א. נ. „די לעמבערגער יודען ביים איבערברוך פון 16—טען און 17—טען יאָהרהונדערט", איבער וועלכען ער האָט געאַרבייט פיעל יאָהר, האָט פאַר איהם ערוואָרבען דעם בעסטען נאָמען אין דער וויסענשאַפטליכער וועלט. גענוג צו דערמאַנען, אז אויפ'ן וויסענשאַפטליכען קאָנקורס אויפן נאָמען פון היפּאָליט וואַוועלבערג איז דאָס דערמאָנטע ווערק בעשאָנקען געוואָרען מיט דער ערשטער אויסצייכנונג דורך דעם פילאָזאָפישען פאַקולטעט פון דער לעמבערגער אוניווערזיטעט, און אין יאָהר 1907 איז עס פאָרגעשטעלט געוואָרען — צו וואָס עס דערגרייכען געצעהלטע יחידי הדור — צו א ווייטערער אויסצייכנונג דורך די וויסענשאַפטס-אַקאַדעמיע („אַקאַדעמיא אומיעיעטנאָשטשי") אין קראָקאָ. נישט וועניגער רוהם אין קאַפּיטאַל פערשאַפען איהם די שפּעטער ערשיענענע ווערק און מאָנאָגראַפיעס, פון וועלכע די וויכטיגסטע זענען: „דער יודישער קוואַרטאַל אין לעמבערג, זיין געשיכטע און אַלטערטימליכקייטען" — ארויסגעגעבען אין יאָהר 1909 דורך די לעמבערגער היסטאָרישע געזעלשאַפט, „דער אָרגאַניזאַציאָנס-סיסטעם פון די יודישע קהלות אין פוילען" — געדרוקט אין „קוואַרטאַלניק" פאַר יודישער געשיכטע אין פוילען און אין „יעווריעסקאַיאַ סטאַרינא", „שטודיען און שקיצען פון דער יודישער געשיכטע אין פוילען" — ארויסגעגעבען דורכ'ן פערלאַג פון לעווין-עפּשטיין אין וואַרשאָ, „די יודענשטאָדט פון לובלין" — ערשיענען אין א בעזונדערער אויסגאַבע מיט 59 צייכנונגען פון ריכאַרד הענקער אין „יודישען פערלאַג", בערלין; „די קאַראַימער אין פוילען" און פיעל אַנדערע.

אין יאָהר 1910 ווערט פראָפ. באַלאַבאַן איינגעלאַדען דורך די קראָקאָווער קהלה-פערוואַלטונג צו שטודירען די יודישע פערגאַנגענהייט פון דער שטאָדט קראָקאָ. צוויי יאָהר זיצט פראָפ. באַלאַבאַן אין די אָרטיגע אַרכיוען, ער שטודירט דורך דאָס גאַנצע נויטיגע מאַטעריאַל, און אין רעזולטאַט פון זיין אַרבייט בעווייזט זיך אין יאָהר 1913, ארויסגעגעבען דורך די קראָקאָווער קהלה-פערוואַלטונג, די גראַנדיעזע „געשיכטע פון די יודען אין קראָקאָ און קאַזמיר". מיט צוויי יאָהר שפּעטער ערשיינט א צווייט בוך, וואָס האָט א שייכות מיט זיינע פאָרשונגען, וועלכע ער האָט געפיהרט אין די קראָקאָווער אַרכיוען, אונטערן נאָמען „די געשיכטע פון די יודען אין גאַליציען און אין דער קראָקאָווער רעפּובליק". דאָס דאָזיגע בוך איז א זאַמלונג פון זיינע פּאָפּולערע פאָרלעזונגען, וועלכע ער האָט געהאַלטען אין די פריהערדיגע יאָהרען אין דער לעמבערגער אוניווערזיטעט. ס'איז כדאי צוצוגעבען, אז בעת'ן פאָרשען די פערגאַנגענהייט פון קראָקאָ האָט פראָפ. באַלאַבאַן ענטדעקט דעם ערשטען סטאַטוט פון ד ע ר יודישער קהלה פון יאָהר 1595, וואָס איז אינגאַנצען געווען געדרוקט אין דער יודישער שפּראַך. מיט'ן דאָזיגען העכסט אָריגינעלען דאָקומענט איז געשעהן א צופאַל: דער בערימטער היסטאָריקער דעמביצער (מחבר פון „כלילת יופי") האָט דעם סטאַטוט איבערגעשריבען אויף העברעאיש, און אזוי איז ער אריבער בירושה צו זיין איידעם דעם היסטאָריקער וועטשטיין. דער לעצטער מיינענדיג, אז ער האָט פאַר זיך דעם אָריגינאַל פון דעם עלטסטען קהלה-סטאַטוט, האָט איהם איבערגעדרוקט אין זיינע אויסגאַבען. די יודישע היסטאָריקער ווי דובנאָוו, הרכבי, שאר האָבען זיך געשטיצט אויף דעם דאָזיגען „העברעאישען" סטאַטוט און זיך מיט איהם בענוצט. ערשט פראָפ. באַלאַבאַן האָט ענטדעקט דעם אמת'ען אָריגינאַל, אין איהם פערעפענטליכט, אויפווייזענדיג, אז מיט'ן סטאַטוט איז געשעהן א טעות. די ענטדעקונג האָט א גרויסע בעדייטונג פאַר דער געשיכטע פון דער יודישער שפּראַך, אויף וויפיל דער ציטירטער קהלה-סטאַטוט בעווייזט, אז שוין אין יאָהר 1595 האָט מען זיך מיט איהם בענוצט גאַנץ אָפיציעל אין די יודישע קהלות.

ס'איז שווער אין די ראַהמען פון א צייטונג'ס-אַרטיקעל אויסצורעכנען די גרויסע רייכקייט פון דעם זעהר געשעצטען און בעליעבטען יובילאַר'ס שאַפונג, ווייל שוין צו דעם צוועק איז נויטיג אָנצושרייבען א בעזונדער בוך. גענוג צו דערמאָנען, אז ביז'ן היינטיגען טאָג האָט פראָפ. באַלאַבאַן פערעפענטליכט ביז 150 וויסענשאַפטליכע אַרבייטען אין דער פּוילישער, העברעאישער, יודישער, דייטשער און רוסישער שפּראַך, וועלכע זענען צעוואָרפען אין די פערשיעדענסטע פּעריאָדישע אויסגאַבען, ווי „יעווריעסקאַיא סטאַרינא", „מאָנאַטסשריפט פיר געשיכטע אונד וויסענשאַפט דעס יודענטומס", „התקופה", „העתיד" און אַנדערע, ווי אויך אין א גאַנצער רייהע טאָגבלעטער. אין דער גרויסער „יעווריעסקאַיאַ ענציקלאָפּעדיא" האָט ער געהערט צו די הויפּט-מיטאַרבייטער און אליין אָנגעפיהרט מיט דער פּאָלאָ-

---

און פינסטערער. זי איז אַרומגעגאַנגען ווי א שאָטען... איצטער — פלעגט זי זאָגען פאַר איהר מוטער — איז אַלץ געענדיגט. זי האָט נישט קיין ציל און קיין צוועק מעהר אין לעבען. די אַלטע האָט עס נישט גוט פערשטאַנען... פערקעהרט, זי אַליין, די מוטער, האָט זיך יענע טעג גאָרנישט געקענט אָנרעדען... דאַרף מען דען זיך איינשטעלען דאָס לעבען און זוכען צו נעהמען אַליין נקמה? דעם מענשען'ס האַנד טרעפט נישט אַלע מאָל אין ציל, אָבער גאָט'ס האַנד טרעפט שטענדיג... אז ער וויל, איז אין איין אויגענבליק אויס דזשערזשינסקי!... מען דאַרף נאָר האָבען געדולד און וואַרטען!...

— אָט האָט דער אויבערשטער בעצאָהלט דיזעם רשע אויך פאַר אונז, טעכטער'ל!...

רבקה'לע האָט איהר אָבער דערויף גאָרנישט געענטפערט. זי איז אַלץ געזעסען פערטראַכט אויף דער ווייכער ברייטער קאַנאַפּע, האַלטענדיג דעם קאָפּ אָנגעשפּאַרט אויף ביידע הענד... אין שטאָדט איז שוין געוואָרען אונערטרעגליך הייס... אַלע זענען שוין לאַנג צופאָהרען, ווער אין די בערג, און ווער צום ים... די אַלטע האָט געפּרובט איינרעדען איהר טאָכטער, מען זאָל שוין אויך וואוהין עס איז ארויספאָהרען.

— נאָר גיך, מאַמינקע — פלעגט זי איהר ענטפערען — וועסטו שוין קענען פאָהרען.

— און דו, מיין טאָכטער? — האָט די אונרוהיגע מוטער געפרעגט — דו וועסט ווייטער בלייבען דאָ?

— ניין, מאַמינקע — האָט זי איהר געענטפערט — איך וועל אויך פאָהרען. האָב קיין מורא נישט, איך וועל דאָ נישט בלייבען...

און אין מיטען דער נאַכט, ווען די אַלטע מוטער האָט שוין געשלאָפען, האָט זי פלוצלינג זיך אויפגעכאַפּט פון א שאָס אין דער טאָכטער'ס צימער. די האַנד, וואָס האָט זיך געצילעוועט געגען דזשערזשינסקי'ן און נישט געטראָפען, האָט איצט פונקט געטראָפען, ווען זי האָט די קויל געווענדעט געגען דעם אייגענעם הארצען... אויפ'ן טישעל איז געלעגען אַן אָנגעשריבענער צעטעל:

„דער, וועלכער איז שולדיג אין דעם טויט פון צעהנדליגער טויזענדער נפשות און דעם טויט פון מיין אונענדליך טייערען מאַן, טראָגט די פעראַנטוואָרטליכקייט אויך פאַר מיין פריהצייטיגען סוף"...

— וואָס איז צו רעדען און וואָס איז צו טענה'ן?! — האָט די אַלטע אומגליקליכע מוטער אָפּגעווישט איהרע רויטע אויגען, פערענדיגענדיג איהר טרויעריגע ערצעהלונג, — רבקה'לע האָט אָנגעהויבען נישט ווי א יודישע טאָכטער, און געענדיגט נישט ווי קיין יודישע טאָכטער. נישט איך, נישט אודאי מיין מאַן, עליו השלום, האָבען עס פערענדיגט... איהם א ליכטיגען גן עדן זאָל ער האָבען, איז נאָך גוט ער האָט מיט זיינע אויגען נישט צוגעזעהן נישט איהר חרפה, נישט איהרע יסורים... און איך, אַנ'אַלטע מאַמע אין דער פרעמד, מוז דאָס איצט דאָ אַליין איבערשטעהן, וועה איז מיר!...

די אַלטע האָט אָהן לשון פערבראָכען די הענד... נישט זאָגענדיג מעהר א וואָרט, בין איך ארויס מיט שטילע טריט דורך דער טיהר אויף דער גאַס...

ניקא־אָבטיילונג. מיט צוויי יאָהר צוריק האָט ער אַרויסגעגעבען זעקס בענדער פון דעם גרויסען חודש־זשורנאַל „נאָווע זשיצ'יע", וואָס איז געווען געווידמעט דער יודישער וויסענשאַפט, ליטעראַטור און קונסט. בעזונדערס איז ווערט צו דערמאָנען זיין דריי בענדיגע „יודישע געשיכטע און ליטעראַטור", וועלכע איז ביים היינטיגען טאָג דאָס אמפּאַסטען צונעשטעלטע לעהרבוך פון דער יודישער געשיכטע און ליטעראַטור אין די יודישע מיטעל־שולען אין פוילען.

זיין וויסענשאַפטליכע אַרבייט רייסט ער נישט איבער אפילו אויף איין מינוט. ער זעצט זי פאָר מיט דער זעלבער איבערגעגעבענהייט און ליבשאַפט צו דער יודישער וויסענשאַפט, ווי ביזהער. אַזוי ווערט אין קורצען ערשיינען (אין בוך, געווידמעט דעם אנדענקען פון ד"ר פּאָזנאַנסקי ז"ל, ווי אויך אין אַ בעזונדערער אויסגאַבע) אַ אָבהאַנדלונג וועגען דער פראַנקיסטישער בעוועגונג, וואָס דאַרף וואַרפען אַ נייע ליכט אויף די דאָזיגע פּסעוודאָ־משיחישע בעוועגונג ביי יודען. דאָס דאָזיגע טעמאַ האָט שוין דער יובילאַר בעהאַנדעלט אין זיינס אַ רעפעראַט אויף אַ ספּעציעלער זיצונג פון דער אַנטראָפּאָלאָגישער סעקציע ביי דער „יאַרבאַאַער וויסענשאַפטליכער געזעלשאַפט", צו וועלכער ער געהערט צו.

דער געערטער יובילאַר איז נישט בלויז דער מאַן פון וויסענשאַפטליכען אַרבייטס־צימער, ער נעמט אויך אַן אַקטיווען אַנטייל אין עפענטליכען געזעלשאַפטליכען לעבען. די, וואָס שטעהען נאָהענט צו איהם, בעוואונדערן אָפטמאָל זיין אונערמידליכע ענערגיע און אויסערגעוועהנליכע פלייסיגע אַרבייטזאַמקייט. ער געפינט צייט צו גרופּירען אַרום זיך די סטודענטען פון „סעמינאַר פאַר יודישע געשיכטע" ביי דער „אַקאַדעמישער היים", וואָס ווידמעט זיך דער פאָרשונג פון דער יודישער געשיכטע. זעהר פיעל צייט גיבט ער אָפּ דער אָנפיהרונג מיט'ן רבנים־סעמינאַר „תחכמוני", וואו חוץ דירעקטאָר פיהרט ער אויך אָן אויף די הכשרה קורסען מיט די קאַטעדרעס פון אַלגעמיינע געשיכטע, יודישע געשיכטע, למוד וועגען געגענווערטיגען פוילען, למוד וועגען דער אָרגאַניזאַציע פון די יודישע קהלות אין פוילען. דאַרפען מיר נאָך אויסרעכנען די פאַרשידענסטע אינסטיטוציעס, אין וועלכע דער געשעצטער יובילאַר שטעהט ביים רודער, ווי צ"ק פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילען, וואַרשאַווער קהלה־ראַט, לאָזשע „בני־ברית", „חברת דורשי האוניברסיטה העברית בירושלים" און נאָך און נאָך. שיינט זיך, אַז דאָס איז איבעריג, דאָס ווייסט יעדער איינער פון אונז.

* * *

ראַדאָם, ווי אויך קעלץ האָבען געהאַט דאָס גליק נישט איינמאָל צו האָבען ביי זיך דעם זעהר געשעצטען יובילאַר. דאָס איז געווען בעת דער וועלט־מלחמה, ווען פּראָפעסאָר באַלאַבאַן האָט פאַרנומען דעם הויכען אַמט פון לייטער פון דער קולטוס־אָבטיילונג ביי דער מיליטערישער גענעראַל־גובערנאַטור פון דער עסטרייכישער אָקופּאַציע. כדי אויסצופאָרשען די לאַגע פון די יודישע קהלות, האָט פּראָפ. באַלאַבאַן געמאַכט אַ רייזע איבער דער גאַנצער לובלינער אָקופּאַציע, בעת וועלכער ער האָט בעזוכט ראַדאָם, קעלץ און אַלע אַרומיגע שטעדטלעך. בעת זיין ווייַלען אין ראַדאָם האָט ער זיך אָנגעשטויסען אָן דער מחלוקה אַרום דעם ראַדאָמער כסא־הרבנות, וועלכע האָט זיך שוין דאַמאָלס געהאַט צעפלאַקערט. צום פּראָפ. באַלאַבאַן זענען געקומען דעלעגאַציעס מיט'ן דאַמאָלסדיגען דאָזיגען ר' יצחק ביאַלסקי בראָש. קעסטענבערג איז אויך נישט געבליבען הינטערשטעליג, און פּראָפ. באַלאַבאַן האָט געמוזט ספּעציעל בעריכטען וועגען דעם דאָזיגען ענין צו דער העכערער מאַכט. אין זיין רייזע איבער די שטעדטלעך אַרום ראַדאָם, וואו ער האָט וויזיטירט די חדרים ישיבות און אַנדערע שולען, האָט איהם בעגלייט די פרוי פון אַדוו. שמעון מולער. פון דער דאָזיגער צייט געפינען זיך ביים יובילאַר אַ גאַנצע רייהע דאָקומענטען, בריעף, בעריכטען, סטאַטיסטישע צוזאַמענשטעלונגען, נאָטיצען, וועלכע ער רעכענט נאָך אויסצונוצען אַלס זכרונות. דאָס לעצטע מאָל האָט פּראָפ. באַלאַבאַן בעזוכט ראַדאָם בעת קעסטענבערג'ס פּראָצעס, אויף וועלכען ער איז אַרויסגעטרעטען אַלס עדות מצד דער פאַרטיידיגונג. דעם געשעצטען יובילאַר קומט נישט איינמאָל אויס צו פאַראינטערעסירען זיך מיט די אָנגעלעגענהייטען פון דער ראַדאָמער קהלה. זעהר אָפט בעזוכען איהם די קהלה פאַרשטעהער און ער דיענט זיי מיט ראַט און טהאַט.

ס'וועט אפשר אויך זיין אינטערעסאַנט איבערצוגעבען, אַז אין אַרבייטס־צימער פון יובילאַר איז געפיהרט געוואָרען דער געראַנג וועגען אָבערגעבען דעם פּאָסטען פון רב אין ראַדאָם דעם הרב יצחק שטיינבערג פון יאַראָסלאַוו. דער אונטען אונטערגעצייכענטער האָט אַרויסגעבראַכט צום יובילאַר די אורטהייל־מאָטיווען וועגען ענין קעסטענבערג אין אַרמיי־אינסטראַקטיווען טריבונאַל, וועלכע ער האָט אָנגענומען פאַר דער ראַדאָמער גמינע־פאַרוואַלטונג. נאָכ'ן איבערלייענען זיי, בעת וועלכען עס איז געווען אַנוועזענד דער שוואָגער פון יובילאַר ד"ר משה אַלטער, האָט זיך אַנטוויקעלט אַ קורצער געשפּרעך וועגען די עווענטועלע קאַנדידאַטען אויף דעם בעפרייטען פּאָסטען. אין משך פון געשפּרעך האָט דעם יובילאַר'ס שוואָגער אַרויסגערוקט די קאַנדידאַטור פון הרב שטיינבערג, און זי הייס אונטערשטיצט. וועגען דעם האָב איך שפּעטער מודיע געווען די פאַרשטעהער פון דער קהלה.

ש. בענעט

וואַרשא.

דער טרויעריגער מצב פון דער געזעלשאַפט „עזרה".

שוין אַ רייהע יאָהרען עקזיסטירט ביי אונז אין ראַדאָם די פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציע „עזרה", וועלכע האָט מיט איהרע לייסטונגען צו פאַרצייכענען פיל פאַרדינסטען אויפ'ן געביעט פון הילפס־טעטיגקייט פאַר אָרימע און נויטבעדערפטיגע.

די היינטיגע פאַרוואַלטונג, וועלכע שטעהט אין דער שפּיץ פון אָט דער עקזיסטענץ בערעכטיגטער אינסטיטוציע, איז געקליבען געוואָרען פון איבערגעגעבענע געזעלשאַפטליכע טוער, פון זעהר אנשטענדיגע פּערזאָנען, וועלכע ווייזען אַרויס דעם גרעסטען אינטערעס, און אָפּפערוויליגקייט, ווידמענדיג פיל צייט און אַרבייט פאַר דער ווייטערדיגער עקזיסטענץ פון דער נויטיגער ביי אונז אין שטאָדט געזעלשאַפט „עזרה", וואָהין עס ווענדען זיך הונדערטער הונגעריגע און קראַנקע נאָך ברויט און רפואות.

ביי דער גאַנצער איבערגעגעבענער אַרבייט פון דער פאַרוואַלטונג און די חיכשיגע נוצען, וואָס „עזרה" ברענגט לטובת די פיל אָרימע און קראַנקע, בעציהט זיך אָבער די יודישע בעפעלקערונג צו איהר גלייכגילטיג און קאַלט, נישט אַרויסווייזענדיג קיין סימנים פון לעבעדיגען אינטערעס פאַר אָט דער אומבעדינגט נויטווענדיגער אינסטיטוציע. די, וואָס האָבען זיך פריינוויליג מתחייב געווען צו צאָהלען אַ געוויסען חודש־שטייער פאַר „עזרה", צאָהלען שוואַך, בלייבען שולדיג פאַר עטליכע חדשים און דער אינקאַסענט ברענגט צוריק חוזר יעדען חודש הונדערטער קוויטלעך פון די צאָהלער'ס. ביי אַזאַ גלייכגילטיגע און פּאַסיווע בעציהונג, איז אַ סעלבסטפאַרשטענדליכע זאַך, וואָס די לאַגע פון „עזרה" מיט יעדער וואָך אַלץ מעהר באַקלאַגער און טרויעריגער.

די לאַגע פון אָט דער נוצליכער אינסטיטוציע איז לעצטענס געוואָרען אַזוי קריטיש, אַז דאָרט ליגען הונדערטע ביטעס פון הילפסבעדערפטיגע נאָך שטיצע און מ'קאָן זיי צומאָלס נישט בעטראַכטען, ווייל ס'פעהלען פשוט מעגליכקייטען אָנצוקומען די הונגעריגע און ליידענדע. די אָבטיילונג „לינת הצדק" ביי „עזרה", וועמענס אויסגאַבע עס איז צו געבען אומזיסטע מעדיצינישע הילף אָרימע קראַנקע, איז שולדיג די דאָקטוירים פאַר פיעל וויזיטען און אין די אַפּטייקען פאַר רעצעפּטען, און מאַטערט זיך פשוט מיט מסירת נפש צו דערהאַלטען אַהער עקזיסטענץ, נישט וועלענדיג אָבשטעלען איהר הילף פאַר די אָרימע קראַנקע און ליידענדע.

אויך די ביליגע קיך, וואָס „עזרה" האָט לעצטענס איינגעאָרדנעט, אַרויסגעבענדיג יעדען טאָג צו עטליכע הונדערט אָרימע מיטאָגען, שטעהט בחזקת סכנה אונטערצוגעהן און ביי ליקווידירט ווערען צוליב דוחק אין מאַטעריעלע פינאַנץ־מיטלען. יעצט נעהנט פּסח און פאַר „עזרה" שטעהט פאָר אַ גראַנדיעזע הילפס־אַקציע צו ענטוויקלען. נישט קוקענדיג פונדעסטוועגען אויף דעם אַלעם שטעהט די פאַרוואַלטונג נישט אָב און ראַנגעלט זיך מיט אַלע מאַטעריעלן די אינסטיטוציע צו דערהאַלטען, נאָכמעהר ערווייטערן די חיכשיוע ציילען און איינגעבען, וואָס „עזרה" האָט לגבי די אָרימע און אומגליקליכע, ס'איז דער בעט דער הייליגסטער חוב פון דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג אין ראַדאָם מיטצוהעלפען דער פאַרוואַלטונג, און נישט לאָזען איהר מיצד וואַ־

רעז, אַרויסווייזן מיט א נעטיפּס אין
וואַרים זיך אַרויפֿן אויף יעדען
הילף-רוף און נישט נעמען אויף זיך
די צו שפּעטיקע תּחיות אין פֿיל ווען
די אַקטיוויטעט, וואָס געצוואונגען
זיין צו פֿאַרמאַכן די טהירען און
אויפֿהערען צו טיילען ברויט פֿאַר די
הונגעריגע און רפֿואות פֿאַר די קראַנ-
קע און ליידענדע די יודישע צעטעלקע-
רונג וועט געוויס נישט וועלען נעמען
אויף זיך די פֿאַראַנטוואָרטליכקייט אין
זיין יעדער גרוס ווך איהר צפּאַציע אין
גייסטיגעצענדע בצציהונג אין די פּאַ
שפּלע קינדערשוצאַנשטאַלטען און יעמט זיך
פֿאַרט בעדענקען, אַז ביי איהר מיט-
הילף וועט די פֿאַרוואַלטונג, — יוי א.

רעאַלסטיש און איבערגעגעבען זי זאָל
נישט זיין — מוזען סוף כל סוף מיר
ווערען און דורך איהר רעאָרגאַניזירען
שטעהט דאָ פֿון די אַנטאַלטיגע ליק-
ווידאַציע פֿאַר אונז גוצל כּנ און נויטי-
גע אינסטיטוציע ווי עס איז „תּורה".

דער פּונקט פֿון ותּבניות און מיט-
לייד אין יענעמ'ס דערשלאָגענעם מצב,
איז ביי יעדען יוד געוויס נאָך נישט
אויסגעלאָשען און דערפֿאַר ווילט זיך
גלייבען, אַז צו אַזאַ קאַטאַסטראָפֿאַלע
לאַגע וועט געוויס נישט דערלאָזט ווע-
רען.

ב. צווייג.

קלײנער פעליעטאָן.

(אינטערוויוען מיט אינזערע כלל טהוער און פּערזאָנען).

איהר קענט זיי, מסתּמא, אונזערע
כלל—טהוער, וואָס זענען נעבעך תּמיד
פֿאַר'ראַהם און האַלטען דאָ אין איין
פֿאַרנעמען און זאָרגען לטובת הכלל. זיי
זענען שוין איינמאָהל געבענטשט מיט
געשליפֿענע און גלאַטיגע צינגלעך. זיי-
ער שפּראַך איז אַ נאָלטיגע מיט בריי-
לאַנטענע פֿראַזען. זיי קענען אייך
געבען שעהן אָנהאַלטען דרשות און
רעדעס, אויסמאָלענדיג אין די שענס-
טע און פּראַכטפֿולסטע בילדער, וואָס
זיי זענען אַלץ מכח פֿאַר אייך צוטהון.
אַז עס קומט צו וואָהלען זענען זיי די
ת לרען פֿון מען. גאָלדענע בערג זאָ-
גען זיי אייך דאָן צו, אָבער קוים האָט
איהר זיי געוויעהלט און מען זיצט
אויפֿן בענקל, קענען זיי אייך נישט
מעהר. זיי שטעהען דאָן אויף דעם
הכבּסען שטאַפּעל פֿון דער קאַריער-
דיפּלאָמאַטער לייטער און איהר זענט דאָ

די „יעשטשע מאַטאַ", וואָס קוקט אַרויף
צו זיי מיט פֿערריסענע אויגען, אַז
נישט צו דערגרייכען צו זייער הויכ-
קייט און צו זייער מאַיעסטעטישער
האָהייט. זיי קוקען דאָן אויף אייך
פֿון אויבען אַראָב, ווי נישט צו זייער
גלייכען, יאָ, זיי קענען אייך. ווייסט
איהר ווען? ווען איהר שטעהט אונטען
ביי דער לייטער און פּאַטשט בראַוואָ
און אייערע קולות הילכען אויס טרי-
אומף - אויסגעשרייען לכבוד זייערע
„גרו פֿמוטינע" שהאַטען. בכּהים זאָלט
איהר אָבער ווערען, ווען איהר זאָלט
אייך ענטזאָגען זיי צו קריטיקירען,
אויפֿווייזענדיג, אַז פֿון אַלע זייערע
הבטחות האָט זיך אויסגעלאָזט לויטער
בלאָף. דעמאָלסט ווערט איהר פֿער-
טריבען און בעזידעלט פֿון די עטליכע
קאָך־לעפֿעל און מתיפֿית'ניקעס, וואָס
טאַנצען און פּאַרען זיך אַרום אונזערע
מאָנאָפּאָליסטישע כלל טהוער...

די „יעשטשע מאַטאַ" ווערט אָבער
ווייניג נתפּעל פֿאַר אַט די עטליכע גע-
צעהלטע ש ייערס און נישט האָבענדיג
נעבעך קיין אַנדערע ברירה קומט זי
אויס־טען אַ הר ביטער תּאָרץ צו די,
וואָס שרייבען און קאָנטראָלירען די
„מעשים טובים" פֿון אונזערע „יום
הערציגע" פּערזאָנען.

האָט זיך טאַקי ביי אונז אין רעי-
דאַקציע אָנגעזאַמעלט אַ שטח; בּ סבל
„לויב נגואנגען" וואָס „יעשטשע מאַטאַ"
האָט געבעטען צו אינטערעווען פֿאַר איהרע
אַפּטרופּסים און מיר האָבען בעשלאָ-
סען צו דעלעגירען פֿון אונזער קאָ-
לעגען איינעם, וואָס זאָל געהן מאַכען
אינטערוויוען ביי אונזערע כלל טהו-
ער, כּדי אויף אַזאַ אופֿן צו בעריכטען
וועגען זייער „טהעטיגקייט". דער גורל
איז גראַד אויסגעפֿאַלען אויף מיר און
איך בין אַוועק אייגעם ה־ין מיין מסיע.

אַלזאָ אינטערוויו נומער 1.

איך בין אַוועק צו איינעם פֿון די
אָנגעזעהענסטע כלל־טוער און אַריינ-
קומענדיג אין פּאָרער־צימער, האָב איך
געטראָפֿען אַ היבשע צאָהל אינטערע-
סאַנטען, וואָס האָבען געוואַרט דער
כלל—טוער זאָל אָבזעצן מיטאָג. נאָכ'ן
מיטאָג בין איך, פֿערשטעהט זיך, אַריין
דער ערשטער, און ווען איך האָב איהם
מודיע געווען דער צוועק פֿון מיין
בעזוך, האָט ער זיך ברייטלעך צו-
שמייכעלט און זיך אָנגערופֿען: איהר
זענט געקומען נאָך אַ אינטערוויו, אָך,
ביטע זעהר, זיצט. איהר ווילט אוודאי
בעשרייבען די גרויסע לייסטונגען פֿון
מיין געזעלשאַפֿטליכע טהעטיגקייט. נו,
מיט'ן גרעסטען פֿערגעניגען — און ער
האָט אייגעוויקעלט אַ צעטיל פֿון וואו-
דער-אויסגעמייסטערטע פּלענער. וואָס
ער האָט בדעה אויסצופֿיהרען לטובת
הכלל. אַ חוץ דעם האָט ער גאָרנישט
געקענט זאָגט ווערן, רעדענדיג, וועגען
דעם, וואָס ער האָט שוין אויפֿגעטהון
און ווי גרויס ס'איז זיין מסירת נפֿש
פֿאַר די אָרימע אומגליקליכע און ליי-
דענדע, איך האָב אַלץ פֿערשריבען און
בין אַרויס. אין פֿאָרצימער האָבען
אַפּנים די אינטערעסאַנטען אונטער-
געהאָרכט אונזער געשפּרעך איז ווי
נאָר כּ'בין אַרויס רער שוין זענען
זיי מיך בעפֿאַלען און גענומען שפּו-
מיט פֿאָמפּידען: פּאַני שרייבער,
ס'הויבט זיך נאָנישט אָן. ס'איז ליגען.
אַלס וואָס ער האָט זיך בערימט איז
שקר וכזב. אַז איהר ווילט שרייבען
זאָלט איהר שרייבען דעם אמת, אַז
ער האָט נאָך קיינמאָל גאָרנישט גע-
טוהן. מיר וואַרטען שוין דאָ טאָג
נאָך נאַכט און מיר געהען שטענדיג
אַוועק מיט גאָרנישט. —

אַז איך שטעה צווי און טענה איין
מיט די אינטערעסאַנטען קומט אונטער
צושפּרינגען אַ הויך-ודעל און פֿרייגט
איך: פּאַני שרייבער, דער כלל טהו-
ער איז גנב כּ', דאָס איז אַ גאָל-
דענער מענש —

— איהר זענט אַ לגנער — שרייען
און ליאַרמען אַלע אַ בריגע — מיר
ווייסען. איהר זענט זיין אינטערעס-
לער, אייך, מהוט ער אַ טובה לא,
איהר זאָלט אַלע איבער שרייען, פּאַ-
ניע שרייבער, האָרכט איהם נישט. ער
איז איינער געגנען אונז אַלע — אָך
האָב תּופֿש געווען דאָס שפּיל און
בין אַוועק ווייטער.

אינטערוויו נומער 2.

איך זיך ביי אַ ראַדאָמער נגיד, אַ
יוד פֿון גטל כּט תּייזער, אַ אינטעל-
גענט מיט אַ גוט געטענשט מייל כּ׳,
וואָס אַלע לאָקען ווי לאַקייען זיינע
שהן-רעדנעריי. דער ראַדזינער נגיר

BANK KREDYTOWY w RADOMIU

SPÓŁDZ. z ODP. OGR.

LUBELSKA № 21, — telefon № 510

Konto czekowe w P. K. O. № 64262 i w Banku dla Spółdz. w Warszawie.

ערלעדיגט אַלע באַנק-אָפּעראַציעס: נעמט אָן פּקדונות (וואָקלאַדען) גיט אַרויס הלוואות, דיסקאָנטירט וועקסלען
און צאָהלט אויס אונאַנסען אויף אינקאַסעס. — מאַגאַזינירט די אָנגעקומענע סחורות אויף איהר נאָמען אין
אייגענע לאַגערן, וועלכע געפֿינען זיך ביים ה' נתן גאָטליעב, פּיאַסקי 28 און וואַלאָווא 7
און גיט אַרויס אויף וועלכע אויפֿן פֿערלאַנג פֿון קליענט — טיילווייז.
ערלעדיגט פּינקטליך, שנעל און ביליג אַלערליי אינקאַסעס און צאָהלט אויס די איינגעפֿלאָסענע סומעס אין זעלבען
טאָג. גינסטיגע ערלעדיגונג פֿון פּראָטעסט-אינקאַסעס און פּאָסט-פּאָסטשעקס.

דערוויסענדיג זיך, אז איך בין געקומען נאך אן אינטערוויו, האט ער זיך זעהר צובייזערט: וואס הייסט איהר זענט געקומען נאך אן אינטערוויו? איהר ווייסט דען נישט, אז איך בין א געגנער פון אייער צייטונג?

– און פאר וואס זענט איהר א געגנער פון אונזער צייטונג? – פרעג איך,

– ווייל איהר אנטדעקט פאר דער עפענטליכקייט אלע זאכען, וואס ברויכען זיין שטארק אין געהיים און קיינער אויסער מיר, כלל-טוהער, טארען פון זיי נישט וויסען.—

— און שרייענדיגע עוולות און סקאנדאל-פאקטען טאר מען אויך נישט אנטדעקען? – פרעג איך ווייטער.

– געוויס נישט, וואס הייסט איהר געבט מלך דערצעהלען? אויף אזא אופן איז מען דאך גאנישט זיכער מיט אייך, וואס טהו איך. אז אלע וואך מאכט איהר אנדערע רעוועלאציעס איבער אנדערע כלל-פארזאנגער און איהר רייסט ארונטער אונזער אויטאריטעט! איך קאן דאס נישט דערלאזען!—

— אבער פאניע כלל טוער, וואס האט איהר אזוי מורא? וואס שרעקט איהר אייך אזוי? אז מען פיהלט זיך אין גארנישט שולדיג, האט מען נישט קיין מורא פאר רעוועלאציעס. איהר זענט בייז, וואס מיר דעמאנירען אויף עוולות און וועקען אונזערע עסקנים צו נוצליכע ארבייט לטובת הכלל. אדרבה, איך פרעג אייך, וואס האט איהר מעהר געגעבען די מאסע ווי שעהן-רעדנעריי? כ'תעט אייך זאגט מיר, איהר זענט דאך א יוד, א גביר און א פארשטעהער פון צבור, וויפיעל קוילען האט איהר אויף אייגענעם חשבון געטיילט הייגע ווינטער פאר ארימע לייט? אדער צי האט איהר געקלערט עפילו צו פארטיילען א פאר צעהנדליג שיך פאר ארימע תלמוד תורה קינדער? פאר וואס האט קהלה נישט געגעבען פון פערשטאט, נאך צו טיילען 300 פאר שיך פאר די תלמוד תורה-קינדער און איהר האט אזעלכ'ס נישט באוויזען צו טוהן פאר ראדאם?

— דערפאר, זאג איך דאך אייך, אז איך בין א געגנער פון אייער צייטונג, ווייל איהר פרעגט שטענדיג אייזערנע קלאץ-קשיות און טאקי דערפאר האב איך זיך ענטזאגט צו געבען א אינטערוויו. –

— ווען רעדט איהר, פאניע כלל טוהער, דאס איז א הערליכער אינטערוויו, איהר האט גערעדט קלארע דבורים, וואס פארדינען די אלגעמיינע וויסענשאפט. איך דאנק אייך פאר אייער אינטערוויו און פאר אייער אפענהערציגקייט. איהר זאגט חכמות, אז איהר ווילט נעמען ביי דער מאסע און גארנישט געבען איהר, און דאס איז טאקי וויכטיג צו וויסען, אגיט.

פון דערט בין איך אוועק ווייטער, נאך פון די אנדערע אינטערוויוען א צווייט מאהל.

עמיצער.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

פייערליכער קבלת-פנים לכבוד זשאבאטינסקי אין ראדאם.

צום אנקומען פון וול. זשאבאטינסקי אנגעוויזענע פלעצער. קיינער האט אבער נישט געהאט פעראיבעל, ווייל אלץ האט מיט דער גרעסטער בעגייסטערונג ערוואַרט דאס ערשיינען פון חשוב'ען גאסט.

דינסטאג קיין ראדאם האט זיך אויף דער באהן-סטאציע פערזאמעלט א גרויסער עולם פון עטליכע הונדערט מאן כדי צו בעגריסען איהם. ביים באהן איז אויך געווען א עהרען-פלוטאן פון „השחר" און עטליכע פארשטעהער פון אויפנאהמס-קאמיטעט.

ווי נאר זשאבאטינסקי האט זיך בעוויזען אין דורכגאנג פון דער בודקע פון באהן-בילעטער האט אויפגעהאלטכט א ענטוזיאסטישער „יחי זשאבאטינסקי". וועלכער האט א יחס בעגלייט ביז דעם איינשטייגען אין דער ספעציעל צוגעגרייטער קאטש, אין וועלכער ער איז פערפאהרען אין האטעל זשימאסקי.

א גאנצען טאג האט זיך דער עולם צוגעגרייט מיט בילעטען און ביי דער קאסע איז געווען א לעבהאפטע בעוועגונג. ארום האלב אכט אוונד האט אין ארייננגאנג פון „קארסא" געהערשט א נעוואלדיגער געדראנג. מאסען מענשען האבען געשטראמט פון אלע זייטען און דער אינטערעס צום רעפעראט איז געווען אומגעהויער.

ארום 9 א זייגער רוקט זיך פונאנדער די פארהאנג און עס בעווייזט זיך דער אויפנאהמס-קאמיטעט, צווישען וועלכען עס פערנעמט א ארט אין א ווייטיגען ווינקעל דער פון אלעם ערווארטעטער גרויסער גאסט. דער ערשטער האט בעגריסט אין העברעאיש מאגיסטער ה' פאלבע אין נאמען פון „השומר הצעיר" אין ראדאם. נאכדעם האט בעגריסט פראם. ה' פלטי מושקאטבליט. אין נאמען פון דער ציוג. ארג., יודישע קהלה, קרן היסוד, קרן-קימת און אין נאמען פון ארטיגען קאמיטעט פון „די פריינד פון ירושלים'ער אוניווערזיטעט". אין נאמען פון די רעוויזיאניסטען האט בעגריסט ספוד. ווארשאווסקי. אין נאמען פון תיגען „השחר" בעגריסט גוטשטארט צום סוף האט בעגריסט דער פארזיצענדער פון אויפנאהמס-קאמיטעט ד"ר ה' שענדראוויטש אין פויליש.

ווען די בעגריסונגען האבען זיך פערענדיגט איז צוגעטיילט געווארען דאס ווארט דעם געעהרטען גאסט זאב זשאבאטינסקי. בעשעת ער שטעהט אויף פון זיין פלאץ און בעווייזט זיך פאר'ן פובליקום דונערט אויס א שטורם פון אפלאדיסמענטען, און דער נאכצער זאהל הילכט עטליכע מינוטען נאכצגעבנד.

אין משך פון א האלבע שעה איז דער גרויסער קינא זאהל געווען איבערגעפאקט איבער די ברעגען און ביים ארייננגאנג האט נאך אלץ געהערשט די זעלבער ענגשאפט וואס פריהער.

צוליב דעם גרויסען געדראנג איז די ארדנער שיוטר נעוועזן צוהאלטען די ארדנונג און פיל מענשען האבען נישט געקאנט נעפינען זייערע ריכטיג-

די פאלגען-האלטונג און זיין וויאונדערבאר רעדנער-טאלאנט האלט דעם ריזיגען עולם אין א געשפאנטע שטימונג. זיין דריטהאלבען-שעה'דיגע רעדע איז געווען א מייסטער-ווערק פון שפראך, סטיל, איינהאלט, לאגיק און פלאסטיש-קלארען פערשטאנד. מיט א פערהאפטען אטהעם שלינגט דעם עולם יעדעס ווארט. ער קריטיקירט די ציוניסטישע עקזעקוטיווע, ער טענה'ט זיך אויך מיט ענגלאנד. ער לויבט די 4-טע עליה, לויבט דאס ענגלישע פאלק, אויך די ערד פון א"י איז גוט, נאר איינס וואס איז נישט גוט איז דאס, וואס יודען אליין פאדערען נישט פון גרויס-בריטאניע זי זאל מעהר פעראינטערעסירט זיין אין גרויסען אויפבוי-ווערק פון א"י.

די צווייטע העלפט פון זיין רעדע איז געווען באמבאסטיש און טעמפעראמענטפולער אויפבוי. דא רעכענט ער זיך אפ מיט הערבערט סאמיועל'ען. ער קומט ענדליך צום אויספיהר פון זיין שיטה—רעוויזיאניזם אויסן קומענדיגען ציוניסטישען קאנגרעס.

די גאנצע צייט ביז'ן סאמע סוף עלעקטריזירט זשאבאטינסקי דעם גרויסען עולם צוהערער. וועלכע פערלאנגט איהם צום שלוס פון זיין רעדע מיט רוישיגען אפלאס.

* * *

אויפ'ן זעלבען אוונד נאכ'ן רעפעראט איז צוגעגרייט געווארען לכבוד דעם גאסט א באנקעט אין דער וואה-נונג פון ד"ר שענדעראוויטש.

פון האנדווערקער קלוב.

דעם 25/2 ד. י. איז פארגעקומען א זיצונג פון קלוב פערוואלטונג. עס זע-נען באהאנדעלט געווארען פאר'ערידענע פראגען ווי אויך די פראגע וועגען די יעניגע מיטגלידער, וועלכע זענען מיט א צייט צוריק צוליב פערשידענע סבות אפגעשטאנען פון דעם אקטיווען לעבען פון קלוב און עס איז באשלאסען געווארען פאלגענדעס: רעקאמענדירען די זעלבע מיטגלידער, אז די טירען פון קלוב זענען ברייט געעפנט געווארען און אלע מיטגלידער ווערען גערופען אומצוקערען זיך צו די אקטיווע ארבייט פון קלוב כדי צו פעראייניגען און פערשטארקען די רייען פון האנדווערקער-טום און צו פערפעסטיגען צווישען די מיטגלידער שלום ואחוות, וואס איז דורכאויס נויטיג אין אייגענע אינטערעסען.

דערביי ווערט צוליבען הערשענדען עקאנאמישען קריזיס גענומען אין אכט דער מאטעריעלער שטאנד פון יעדען מיטגליד ביים רעגולירען דעם מארלע-נענעם מיטגליד'ס אבצאל.

די פערוואלטונג האפט, דאס אלע מיטגלידער וועלען זיך באשליסען אנגע-מען זיך צו פעראייניגען אונטער'ן דאך פון ראדאמער האנדווערקער-קלוב.

גלייכצייטיג איז די פערוואלטונג מודיע, דאס די בוי-קאמיסיע פירט מיט ענערגיע די אקציע פאר'ן ערוועלבען א אייגענעם בנין.

די מאך-קירפען זענען צוריק טהעטיג.

די מאך קירפען פאר לערן-יונגלינג, וועלכע זענען געווען געשלאסען צוליב דעם שטרייק פון ל הרעה-פער-סאנאל פאר נישט אויסצאהלען די סבירות פאר דריי חדשים— זענען צוריק געעפענט געווארען אין קומען פאר נאכמיטאג פון דינסטאג דעם 1 מערץ אן.

ציוניסטישע ארגאניזאַציע אין ראדאָם.

פרייטאג צו נאכטס דעם 4 3 אום 8 אזייגער וועט ה׳ בראַפּ. שיצער האלטען א רעפעראט א. ד. ט.

„שפינאזא דער פילאָזאָף און זיין באציהונג צום יודענטום".

איינגאַנג פאר מיטגלידער פריי.

גאולת הארץ—קוויט.

ארגאניזירט דורך דער יודישער פרעסע אונטערן פראָטעקטאָראַט פון דעפוטאט יצחק גרינבוים.

משה וויינשטאָק ענטפ. דעם ה׳ פישמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס: אברהם מענדעליאָוויץ, אפרים שערמאַן, מרדכי צינג, מענדיל קירשענצווייג, אברהם זעליצקי, מאיר חיינבערג. אבוש צעדער ענטפ. דעם ה היינריך מיט 5 זל. און רופט ארויס: ישראל אברהם זילבערבערג, יעקב העלצמאַן, יחיאל גאָרפינקעל. יחיאל טייכמאַן ענטפ. דעם ה׳ פישמאַן מיט 5 זל. משה האמערשטיין ענטפ. דעם ה׳ פרענקעל מיט 10 זל. און רופט ארויס: משה אדלער, מיכאל טובע. יוסף זאַיקעלסקי איינגעצאָהלט 5 זל. הנה רעסמס ענטפ. די הערשאפט ליפסקי מיט 5 זל. פעליקס פוקס ענטפ. מיט 5 זל. ישראל פליישמאַן ענטפ. דעם ה׳ אברהם ברעסלער מיט 5 זל. און רופט ארויס: שמואל לייב גרינבוים, נטע ערליך, אדה. מינצר ענטפ. דעם אדוו. שטילער מיט 15 זל. יוסף מאיר ווערבער ענטפ. דעם ה׳ מענדיל פרידמאַן מיט 5 זל. און רופט ארויס: מרדכי אפעלבוים, ס. קליינגער, ג. סאבעלמאַן. משה גאָרפינקעל ענטפ. דעם ה׳ א. גאָלדבערג מיט 10 זל. און רופט ארויס: גדליהו מילשטיין, שלמה קשענסקי, משה קשענסקי (קעלץ) יעקב קאָהן.

פון דער געזעלשאפט „מנחמי אבלים".

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט איז די וועלט. „מנחמי אבלים" לעצטענס לעגאליזירט געוואָרען פון דער מאכט. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז די טעג פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון „עזרה" איהר ערשטע עפענטליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג, אויף וועלכער עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ נייע פערוואַלטונג. דער פּרעזידענטעל פון די נייע פערוואַלטונגס-מיטגלידער איז פאלגענדער: אביש בירענבוים (פרעזעס), איטשע פישמאַן (וויצע-פרעזעס), ישעיי ראָזענצווייג (קאַסירער), מיכאל ריכטמאַן (סעקרעטאר), אבא האָן (פערוואַלטער), פערוו.-מיטגלידער: ישראל מאיר טאַנדעטניק, משה ווטמאַן, אפרים פלאַמענבוים, ישראל זיידמאַן. רעוו.-קאָמיסיע: אברהם פוקס, אשר זעליג כאדקאָווסקי, יעקב שמואל מילמאַן, דוד ווייגבערג, וואָלף איידעלשטיין.

לאָ קיטאַי און די חיראָמאַנטקע פון דער רוויינסקאַ-גאַס.

אין קינאָ „קאָרסאָ" האָט פערגאַנגענעם פרייטאג און שבת צו-נאכט אויפגעטרעטען דער בעקאַנטער פסיכאָלאָגעקספערימענטאטאָר, לאָ-קיטאַי. ער האָט ארומרעדענדיג פון דער וויסענשאפטליכער זייט די ווירקונג׳ס-קראַפט פון סוגעסטיע, היפּנאָטיזם און טעלעפאַטיע, אויפ׳ן אָרט בעוויזען פערשידענע עקספערימענטאַלע בעשטעטיגונגען. צווישען די פיעל צוהערער, וואָס האָבען זיך געמאָלדען צו דיענען אלס געגענשטאַנד פון די געמאַכטע עקספּערימענטען, איז אויך געוועזען די קאָרטען-לייגערין, די חיראמאַנטקע פון רוויינסקא-גאַס. בעת זי האָט בעדאַרפט אויפמאַכען די, פון פריהער לויט לאָקיטאַי׳ס היפּנאָטיזירענדען בעפעהל, איינגעשלאָסענע פינגער, האָט זי ערקלערט, אז זי קען זיי נישט פונאנדערייסען, נישט קוקענדיג דערויף, האָט אנדערע האָבען עס יאָ געמאַכט, לאָקיטאַי האָט א קוק טהוענדיג אויף איהרע הענד געטראָפען, אז זי איז א חיראָמאַנטקע און אליין גלייך בעוויזען איהר צו עפענען די הענד, ער האָט שטעהענדיג אויף דער סצענא אפילו געטראָפען, אז זי פערנעמט דעם פּלאַץ נומער 21 און געהייסען איהר פערנעמען דאָס אָרט, כדי נישט צושטערען. די חיראָבאַנטקע, „פריילין" מיהלא צוקערמאַן, האָט אָבער ווייטער פּראָטעסטירט און געוואָלט אַבנים ארויזווייזען איהר „למדנות" און האָבען לאָ קיטאַי ביי „גריינזען". די פּאָליציי אָבער האָט זי ארויסגעבעטען פון זאַהל.

„טאַטעס און קינדער" אין קינאָ „קאָרסאָ".

דאָס פילם-בילד „טאַטעס און קינדער" איז איינער פון די שענסטע און בעריהמטעסטע יודישע בילדער אויפ׳ן עקראַן. דאָס בילד איז איבעראַל געגאנגען מיט׳ן גרעסטען פּוראָר. אין דער אויספיהרונג פון בילד נעמען אנטייל די אַנגעזעהענסטע פילם-קינסטלער, צווישען זיי טרעט אויף, אין דער הויפטראָל אלס פאָטער, דער גענ...

יאָלער טראגיקער רודאָלף שילדקראַוט.

צוזאַמען אויפטריט פון׳ם בעריהמטען זינגער וויקטאָר חענקין.

היינטיגען שבת-צו-נאכט וועט אין טעאַטער „ראַזמאיטאָשטשי" אויפטרעטען צום צווייטען מאָהל דער בעריהמטער און פּאָפּולערער פאָלק׳ס זינגער, וויקטאָר חענקין. דער שטאַרקער רושם וואָס חענקין האָט איבערגעלאָזען אויף אלע צוהערער פון זיין ערסטען קאָנצערט וועט געוויס פיל מיטהעלפען צום ערפאָלג פון זיין צווייט-מאָהליגען אויפטריט. דאָס מאָהל וועט חענקין אויספיהרען א פיעל רייכערען רעפּערטואר מיט פיל נאָך ביז איצט נישט געזינגענע לידער פון ערשטקלאַסיגען פּערנעם.

בן-חור אין „אָדעאָן".

דער יודישער פילם-בילד בן-חור, וואָס האָט איבעראַשט די גאנצע פילם-וועלט, אזוי מיט זיין שטאַרקען אין רייכען אינהאַלט, ווי אויך מיט זיין וואונדערבאַרע אויסשטאַטונג און מערקווירדיגער טעכניק. — וועט קירצליך דעמאָנסטרירט ווערען אין קינאָ „אָדעאָן".

קאָנפיסקירט

דער נומער פון „ראדאָמער-קעלצער לעבען" פון פאָריגען פרייטאָג איז פאַר אָבדריקן א ארטיקעל „די „רעגטע האנד" פון מאַרשאל פּילסודסקי" קאָנפיסקירט געוואָרען.

די בעטייליגטע אין בלימעל—פערקויף פאַר „מנחמי אבלים"

אין בלימעל-פערקויף דעם 21|2 פאַר דער ניי-געגרינדעטער געזעלשאפט „מנחמי אבלים" האָבען זיך בעטייליגט פאָלגענדע פּאָרלעך:

פרל׳ מאניע קירשענבוים מיט פרל׳ וויצמאַן פאַליא, פרל׳ טאנדעטניק צעלא מיט ה׳ טאנדעטניק אברהם און ה׳ וויינבערג משה, די דאָזיגע פּאָרלעך האָבען געשלאָגען דעם רעקאָרד. ווייטער האָבען זיך בעטייליגט: פרל׳ נאַדעל מיט פר׳ מאָץ, ראָטבליאַט מענדיל מיט פר׳ מילמאַן, ראָזענצווייג זכרי׳ מיט פר׳ גוטמאַן רויזע, פר׳ בירענבוים פאַליאַ מיט פר׳ ווייסבאָרד מאניע, גוטמאַן משה מיט פר׳ פליישער, פלאַמענבוים אפרים מיט צוקערהאנדעל ל., זיידמאַן ישראל מיט פר׳ פלאַמענבוים, פר׳ נירענבערג חוה מיט פר׳ איידעלבוים יהודית, קאַפּלאַן מיט פר׳ אייזענבערג, ה׳ ראָזענצווייג מיט ה׳ וואָליאַנאָווסקי. די אלע זאָגען דריקט אויס די פערוואַלטונג דעם העפליכסטען דאנק האָפענדיג, אז זיי וועלען אויך ווייטער נישט פערגעסען אָן די וויכטיגע געזעלשאַפט.

109—5.

Kino „ODEON“ w Radomiu.

Od 7 marca przepotężne arcydzieło genjalnego arcymistrza ekranu.

Cecila b. de Mylle'a

podług rozgłośnej powieści Konrada Bercovic'iego „THE VOLGA BOATMAN“, przerobionej na ekran p. t.

BURŁAK z nad WOŁGI

Największy tryumf kinematografji.
Niebywały rozmach iscenizacji.
Niewidziana potęga talentu artystów.
Nadzwyczajna niepowszednia treść.

W rolach głównych:

Ellnor FAIR, Julja FAYE

William BOYD, Michał VARKONYI.

1) Arcydzieło które we wszystkich dzielnicach Polski cieszy się zasłużonem powodzeniem.
2) BURŁAK — KSIĘŻNA i BIAŁOGWARDZISTA.
3) Passe-partout i bilety ulgowe nie ważne.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דאָס אין אינזער הויז אויפ׳ן האָעל 5 איז פון 8 קוויעטשען אָן ד. י. די גאנצע געביידע, וואו די באָד-אַנשטאַלט געפינט זיך איצט, צו פערדינגען אויף א פאַבריק אָדער סקלאַדעס.

מענדיל טענצער.

קעלצער אבטיילונג

פון קרייז - סוחרים - פעראיין.

שבת, דעם 19-טען ה. ח. האָט זיך פאָר'ן נייעם פּרעזעס פון דער אינבעסקארבאָווע, איינ'ן אָרט פון געוו. פּרעזעס ה' פעטך פאָרגעשטעלט א דעלעגאציע פון קרייז—סוחרים—פעראיין, אין די פּערזאָנען פ ן ה"ה: הערמאן לעווי, ז. הערמאַן, י. שטיינמאן און ג. גאָלדוואסער.

די דעלעגאציע האָט בעגריסט דעם פרעזעס אין נאָמען פון קרייז—סוחרים פעראיין און האָט ביי דער געלעגענהייט איינגעדרוקט די פּאָסטולאטען פון קעלצער ס־חרטום.

ארומרעדענדיג אלע אָרטיגע שטייער-פראגען און אָנווייזענדיג אויף די שלעכטע לאגע פון די ס־חרים, צוליעב דעם צו שטארקען שטייער-טאריף, האָט די דעלעגאציע געבעטען דעם פרעזעס, אז אלע אינטערוועניצען, ווי אויך די „וואַשוויאדטשעניעס", וואס וועלען דורך דעם פעראיין ארויסגעגעבען ווערען די פעראַרימטע ס־חרים, זאָלען דורך דער „אינבע-סקארבאָווא" פ ו ן אָרטיגען שטייער-אמט גענומען ווערען אין אַכט.

דער פרעזעס האָט אויסגעדריקט זיין איינפערשטאנד צו שטעהען אין א שטענדיגען קאָנטאקט מיט'ן קעלצער סוחרים-פעראיין, און האָט צוגעזאָגט ווי ווייט מעגליך נאָכצוקומען די וואונשען פון קעלצער סוחרטום.

א אימפּאָזאנטער רעפרעזענטאציע-באל אין קינאָ „פּאלאס".

שבת, דעם 7—טען מערץ ה. י. אָרדענט איין די „גמילות חסד"-קאסע אין קינאָ „פּאלאַס" א אימפּאָזאנטען רעפּרעזענטאציע-באל.

דער באל זאָגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאַנט. די פאָרברייטונגען זענען אין פולען גאנג. אויספיהרליך אין די קומענדיגע נומערען.

צי וועלען אויך יודישע אינסטיטוציעס בעקימען סובסידיעס פון מאַגיסטראַט-ביודזשעט?

ווי מיר ווערען געוואויר, ווערט איצט צוזאַמענגעשטעלט דעם מאגיסטראט-ביודזשעט אויפ'ן יאָהר 1927.

טראָץ דעם, וואס די יודישע בעפעלקערונג טראָגט אויף איהרע פּלייצעס דעם גרעסטען טייל לאַסט פון ביודזשעט, איז דאָך ביז איצט נישט געווען דער פאל, אז די יודישע אינסטיטוציעס. אויסער דער די איינציגע „בית—יתומים" — אינסטיטוציע, זאָלען בעקומען א וועלכע ס'איז סובסידיע.

אויך דאָ איז כדאי אויפמערקזאַם צו מאכען די יודישע לאווניקעס און ראַטמענער, אז ס'איז שוין די העכסטע צייט, זיי זאָלען זיך אין דעם פּרט שטאַרק פּעראינטערעסירען, נעמענדיג אין אכט, אז אין ראדאַם, און אין אנדערע גרעסערע שטעדט ווערען אַלע יודישע אינסטיטוציעס סובסידירט דורכן מאגיסטראַט.

איצט, ווען דער שטאָדט-ראַט איז דעקאָמפּלעטירט, ווען די יודישע ראַטמענער קאָנען דעצידירען אין יעדער פראגע, זאָלען זיי דאָס פאָדערען, ווייל נאָכהער וועט זיין צו-שפּעט.

7 טאָג אַרעסט פאַר האַקען שוויבען בעת א פערזאַמלונג.

מיט 3 וואָכען צוריק איז אין היגען פרידענס-געריכט בעטראכט געוואָרען דער פּראָצעס געגען עטליכע קעלצער בעלי-הבתים, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין אויסהאקען שויבען אין שטערען דעם רעפעראַט פון דעם פריידענקער בערלינער, וואס איז מיט עטליכע וואָכען צוריק פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון יודישען האנדווערקער — פעראיין, ווענען וועלכען מיר האָבען דיינער צייט מודיע געווען אין אונזער צייטונג.

דער פּראָצעס, וועלכער איז אָבגעלעגט געוואָרען צוליב דעם נישט צושטעלען זיך פון היגען רב, הרב ראַפּאָפּאָרט, איז פאָריגע וואָך צום צווייטען מאָהל בעטראכט געוואָרען.

נאָכ'ן אויסהערען א גאנצע רייהע עדות, וועלכע האָבען בעשטעטיגט דעם בעשולדיגונגס-אקט. זענען די ה"ה: ל. קאמינער, א. מאַזאַרוש און מ. פּאָזנאנסקי, בעשטראָפט געוואָרען יעדער צו 7 טאָג אומבעדינגטע אַרעסט.

געגען דעם אורטייל האָבען די בעשולדיגטע אָבגעגעבען א אַפּעלאציע.

פון יודישען מענער-גימנאַזיום.

די נייע פערוואלטונג פון יודישען מענער-גימנאַזיום ווענדעט אָן אלע איהרע מעגליכקייטען, בכדי ענדליך א סוף צו מאַכען צו די שווערע לאגע אין וועלכע די שולע געפינט זיך לעצטענס.

די 30%-סיגע הוספה ווערט מיט שווערע מיה דורך די פערוואַלטונגס-מיטגלידער אויפגעמאָהנט, אום דערמיט אויסצומיידען דאָס אהיימשיקען די קינדער פון דער שולע.

ס'וואָלט זעהר כדאי געווען, אז די עלטערען זאָלען וואָס שנעלער בעצאָלען דעם שכר לימוד און די הוספה, וועלכע די פערוואלטונג איז פשוט געצוואונגען אויפצומאָהנען פון אלע עלטערען אָהן אונטערשיעד. ווייל אין געגענפאל, וועט אונמעגליך זיין א דורכצופיהרען די כאנאציע פון גימנאַזיום, און סוף כל סוף וועלען די קינדער מוזען אהיים געשיקט ווערען.

■■■■■■

א שפּאַנענדע געשיכטע פון א קעלצער מיידעל, די כוואליעס פון ים האָבען איהר קערפער פערשלינגען.

איף דעם ווע: קיין קאנאדע איז געשטאָרבען א קעלצער יודיש מיידעל מיט דעם נאָמען חנה פעלדמאן.

זי איז געשטאָרבען אויף דער שיף אין איהר קערפער איז ארייגעוואָרפען געוואָרען אין ים.

איהר לויה איז בעשטאנען פון 75 יודישע עמיגראנטען, פון פוילען, רוסלאנד און רומעניען. זיי האָבען געזעהן ווי דער קערפער פון חנה פעלדמאן איז אראָבגעלאָזט געוואָרען אין ים. קיינער האָט גאָר נישט געזאָגט. ליטום, אזוי ווי פערשטיינערט, האָבען אלע צוגעקוקט ווי איהר קערפער איז פון די כוואליעס אויפגעכאפּט געוואָרען, זיך א יך א ווייל'ע מיט איהר טויטען קערפער געשפּילט און ענדליך איהם איינגעשלינגען.

אין קעלץ געפונט זיך איהר אלטע מוטער, וועלכע האָפט נאָך אַלץ, כאָטש ס'דויערט אזוי לאנג, פון איהר א גרוס צו בעקומען.

איהר מוטער ווייסט אז איהר טאָכטער חנה האָט געטראָפען א וואונד אין איהר הארץ, נאָר וואָס די וואונד איז בעשטאנען האָט זי נישט געוואוסט.

זי האָט זיך פאָרגעשטעלט, אז עפּעס מורא'דיגעס מאטערט איהר טאָכטערס הארץ. זי האָט געבעטען איהר חנה, אז זי זאָל איהר אלץ זאָגען „א מאַמע מעג אלץ וויסען!" האָט זי געזאָגט. אָבער חנה האָט בשום אופן נישט געוואָלט דערצעהלען. דער טוד וואָלט קיינמאָל נישט אויפגעדעקט געוואָרען ווען נישט איהר יוגענט פריינט, צו וועמען זי האָט א בריעף געשריבען.

צוליב אָט דעם פריינד, וועמענס נאָמען עס איז אונמעגליך צו פערעפענטליכען (מיר האָבען צוגעזאָגט זיין נאָמען נישט צו דערמאָנען) קאָנען מיר דערצעהלען פאַר די לעזער אַ מערקווירדיגער דראמע, וואָס האָט פון חנה'ס יונג-לעבען א תל געמאכט.

ווען חנה האָט אויסגעהויבט איהר לעצטען אָטעם איז זי אלט געווען 24 יאָהר. ווען זי איז אלט געווען 18 יאָהר האָט זי זיך פערליבט אין א קעלצער יונגערמאן, דער יונגערמאן האָט זי אויך ליב געהאַט אָבער נישט אזוי שטאַרק ווי זי איהם.

אמת איז, אז זיין הארץ האָט צו איהר געצויגען, אָבער ער האָט זיך נישט געוואָלט נאָכגעבען. ער האָט געוואוסט, אז ער וועט מוזען אויסוואַנדערען פון קיעלץ. אויף א בעסערען מאָרגען האָט ער קנאַפּע אויסזיכטען געהאט. דעריבער וואָלט געווען א נאַרישקייט פון זיין זייט צו פערדרעהען א קאָפּ זיך אין חנה און דאס טראכטען האָט איהם צ ריקגעהאַלטען פון צו זאָגען איהר דאָס וואָרט, וואָס זי האָט אזוי געוואָלט פון איהם הערען...

זיי זענען אָבער געווען אינטימע פריינד, און זי האָט זיך צופרידענגעשטעלט דאמיט, וואָס ער הערט איהר אויס, וואָס ער פערשטעהט איהר הארץ, טרייסט זי אין לעשט איהר הארצענס-האָפנונג נישט אויס.

אזוי איז פערלאָפען א שטיקעל צייט, ביז ס'איז איהם געלונגען ארייננצוכאפּען זיך אין גאָלדענעם לאנד אריין. ער האָט זיך בעזעצט אין פילעדעלפיע, געפונען דאָרט ארבייט און דורך א קורצע צייט איז ער געוואָרען א ביזנעס-מאַן.

נאָך מיט א יאָהר צוריק האָט ער אנגעהויבען טראכטען וועגען חנה. ער האָט זיך דערמאָנט אין זיין וואָרט, כאָטש ער האָט נישט פערשפּראָכען מיט איהר התונה צו האָבען, פונדעסטוועגען האָט ער געשטרעבט וואָס שנעלער זי

וויכטיגע בעשלוסען פון שטאָדט-ראַט.

איף די שטאָדט-ראַטס-זיצונג פון 24-טען פעברואר ה. י. איז נאָך אַ לאַנגע דיסקוסיע בעשלאָסען געוואָרען פאָלגענדעס.

פון איינגעצאָהלטע פערלעגענע שטאָדט-שטייערן ביז דעם 1/4 ווערט גערעכענט ווערען נישט 4 נאָר 1 פראָצ. שטראָף.

פון 1/4 ביז דעם 1/5 — 2 פראָצ.

פון 1/5 ביז דעם 1/6 — 3 פראָצ.

און פון 1/6 וועט דער מאַגיסטראַט ווייטער ווי ביז איצט רעכענען 4 פראָצ.

גלייכצייטיג איז דער מאַגיסטראַט מודיע, אַז אויפ'ן סמך פון פעראָרדנונג פון פינאַנץ-מיניסטעריום קען מען איינצאָהלען אין דער מאַגיסטראַט-קאַסע ביז'ן 31-טען מערץ ה. י. נאָר מיט 2 פראָצ. שטראָף פאַר פערלעגענע שטייערן פון הייזער, לאָקאַלען און פלעצער. נאָכ'ן 31/3 וועט דער מאַגיסטראַט ענערגיש איינמאָהנען אַלערליי שטייערן נעמענדיג 4 פראָצ. שטראָף.

דער גראַנדיעזער רעפּרעזענטאַציאָנס-באַל.

שבת, דעם 5-טען מערץ, 11 אַ זייגער אָווענד קומט פאָר אין זאַהל פון קינאָ „פּאַלאַס" אַ רעפּרעזענטאַציאָנס-באַל, אָרגאַניזירט דורכ'ן קרייז פון חרים-פעראיין לטובת דעם רעטונגס קאָמיטעט.

דער אָרגאַניזאַציאָנס-קאָמיטעט פון באַל בעשטעהט פון די חשוב'סטע פערזענליכקייטען אין אונזער שטאָדט.

דער באַל זאָגט צו, צו זיין זעהר אימפּאָזאַנט, צוליב די פערשידענע אַטראַקציעס, רייכע בופעט, מענגעס איבעראַשונגען, און 2 אָרקעסטערס.

די טענץ וועלען אָנגעפיהרט דורך דעם בעוואוסטען באַלעט-מייסטער ה' צוקערמאַן.

מיר זענען זיכער, אַז די יודישע בעפעלקערונג וועט דעם באַל צאָהלרייך בעזוכען געדענקענדיג דערביי, אַז די הכנסה איז בעשטימט פאַר די אין קעלץ נויטיגסטע אינסטיטוציע ווי דער רעטונגס-קאָמיטעט.

צו די אויפמערקזאַמקייט פון די יודישע ראַטמענער!

ס'איז בעקאַנט געוואָרען אין די שטאָדט, אַז אין פּלאַן פון די שטאָדטישע קאַנאַליזאַציע איז פאָראויסגעזעהן צו קאַנאַליזירען די סעמינאַריסקאַ-גאַס בלויז נאָר ביז צו די קווערגאַס שעראָקאַ אַזוי ארום וואָלט די רעשט טהייל סעמינאַריסקאַ גאַס, וואָס ציהט זיך ביז'ן אויסגאַנג פון שטאָדט, געבליבען איף ווייטער [illegible] איהר ביז איצטיגען נישט גוטען ס[illegible]ערען צושטאַנד.

דער פ[illegible]קט [illegible] ארויסגערופען אַ פערשטענדליכען פעז[illegible]דוס ביי די בעלי-בתים און איינוואוינער פון דעם בעזואָהלטען טהייל סעמינאַריסקאַ גאַס, בעזונדערס ביי די פערוואַלטונג און דירעקציע פון די יודישע גימנאַזיע, וואָס געפינט זיך אויך איף דעם שטח און נויטיגט זיך דורכאויס אין בעסערע היגיענישע בעדינגונגען.

ווי מיר דערוויסען זיך, האָבען די פעראינטערעסירטע בעלי-בתים, ווי אויך די פערוואַלטונג פון די יודישע גימנאַזיע אריינגעטראָגען אין שטאָדט-ראַט אַ בשותפות'דיגע ביטע, אין וועלכער ס'איז מיט קלאָרע און ריכטיגע מאָטיוען אָנגעוויזען איף די נויטווענדיגקייט אַ דורכצופיהרען די קאַנאַליזאַציע ביז'ן צווייטען עק פון די סעמינאַריסקאַ-גאַס.

מיר האַלטען עס דעריבער פאַר אַ חוב אויפמערקזאַם צו מאַכען די געעהרטע יודישע ראַטמענער זיי זאָלען די דערמאָהנטע ביטע מיט זייער גאַנצער שטאַנדהאַפטיגקייט אונטערשטיצען, נעמענדיג אין אַכט, אַז ס'וואָלט געווען אַ גרויסע קאָמונאַלע אונרעכט ווען אַזאַ טהייל שטאָדט, בעזונדערס די יודישע גימנאַזיע, זאָל נישט קענען געניסען פון די ברכה פון די נייע איינריכטונגען.

היט אייך פאַר פאַלשע באַנקנאָטען!

די באַנק פּאָלסקי מעלדעט וועגען פאַלשע 20-זלאָטיגע באַנקנאָטען, וועלכע האָבען זיך לעצטענס בעוויזען אין אומלויף.

די פאַלסיפיקאַטען זענען אויסגעפירט אויף פּאַפּיר וואָס איז גאַנץ ענליך צו די ריכטיגע, נור די קאָליר פון די פאַרבען איז העלער.

די כאַראַקטעריסטישע סימנים צו דערקענען די פאַלשע באַנקנאָטען זענען פאָלגענדע:

די שפּיץ נאָז אין בילד פון קאָשציושקאָ האָט אויף די פאַלשע אַ שאָטען, וועלכער איז אויף די אָריגינעלע באַנקנאָטען נישט אָנגעזעהן.

די נישט-סיסטעמאַטישע שטריכען אויף דעם רעכטען אָרט פון קאָשציושקאָ אויך די אייצעלנע פינטעלעך אונטער'ן בילד, ביים רעהמל, זענען אין די פאַלשע שטאַרק אָנגעזעהן, וועהרענד אין די ריכטיגע זענען זיי ווייניג קענטיג.

די אונטערשריפטען איף, די פאַלשע זענען אויך אַנדערש, איבערהויפּט די לעצטע „k" אין די אונטערשריפט פון הויפּט-דירעקטאָר און דער אויסגעצויגענער שטריך ביי די אונטערשריפט פון סקאַרבנ[illegible]ק.

אויך איז דער נומער אויף די פאַלסיפיקאַטען שמעלער מיט 2 מילימעטער.

צי וועלען יודען אויך בעשעפטיגט זיין ביי די אַרבייט פון די קאַנאַליזאַציע און וואַסער-לייטונג אין קעלץ?

ווי מיר דערוואוסען זיך טרעט צו דער מאַגיסטראַט מיט דער הילף פון דער „אולען קאַמפּיין" בקרוב אַדורכצופיהרען די קאַנאַליזאַציע און וואַסער-לייטונג אין אונזער שטאָדט.

די אַרבייט, וועלכע בעטרעפט אַן ערך פון אַ האַלבען מיליאָן זלאָטעס, זעהט פאַר צו געבען בעשעפטיגונג עטליכע הונדערט אַרבייטער.

ס'וואָלט געווען אַ יושר, אַז די יודישע לאַווניקעס און ראַטמענער, לײדער ביז אַהער זאָלען זיך פעראינטערעסירען דערמיט, אַז אויך די יודישע אַרבייטער זאָלען אויך דאָ גענומען ווערען אין בעטראַכט.

פון דער געזעלשאַפט „טאָז"

זונטאַג, דעם 26—טען ה. ח. איז אין לאָקאַל פון סוחרים-פעראיין פאָרגעקומען די אָרגאַניזאַציאָנס-פערוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט „טאָז". אויספיהרליך אין נעכסטען נומער.

פון דער יודישער קהלה.

זונטאַג, דעם 26-טען ה. ח. איז פאָרגעקומען אַ פּלענאַר זיצונג פון קהלה-ראַט, אויף וועלכע ס'זענען אָנגענומען געוואָרען זעהר וויכטיגע בעשלוסען אויספיהרליך אין קומענדיגען נומער.

אהערצונעמען קיין פילעדעלפיע.

ער האָט אָבער געוואוסט, אַז יעדער אָנשטרענגונג פון זיין זייט וועט אָנטרעפען אויף „די קוואָטע", און זיין האַרץ האָט זיך זעהר געשראָקען אויף דעם גורל פון זיין שעהנער און רייצענדער יוגענד-פריינדין...

מיט איינינע וואָכען צוריק האָט ער דערהאַלטען אַ טעלעגראַם פון קאַנאַדע און שפּעטער אויך אַ בריף. אין דער טעלעגראַמע איז איהם אָנגעזאָגט געוואָרען די ביטערע און טרויריגע בשורה, אַז זיין פריינדין חנה פעלדמאַן פון קעלץ, איז פּלוצלינג געשטאָרבען אין איהר קערפּער איז אַראָפּגעלאָזט געוואָרען אין ים. — — —

די נייעס האָט איהם ווי אַ דונער געטראָפען. זיין האַרץ איז אָנגעפיהלט געוואָרען מיט האַס אין צאָרען איף אַלץ אין אַלעמען. ער האָט געוואָלט עפּיס טהוען — נאָר ער האָט נישט געוואוסט וואָס דער „עפּעס" זאָל זיין.

ער האָט געוויזען זיין פריינד דעם בריף אין דער טעלעגראַם, בכדי אויסצוגיסען זיין טרויריג האַרץ.

פון דעם אָבשריפט פון דעם בריף, וואָס אַ געוויסע ה' ג. האָט אונז צוגעשיקט, האָבען מיר זיך דערוואוסט מאַנכע אינטערעסאַנטע איינצעלהייטען פון דער דראַמע, וואָס האָט זיך אָבגעשפּילט אין דעם לעבען פון זיין פריינדין פאַר דער צייט וואָס ער האָט זי נישט געזעהן.

חנה'ס פאָטער אין קעלץ, וועלכער האָט קוים פערדינט אויף פּרנסה און בדוחק אויפגעהאַלטען דאָס הויז, איז אין אַ קורצע צייט ארום געשטאָרבען. חנה איז געבליבען אַליין מיט איהר קראַנקע, צובראָכענע ליידענדע מוטער. שאָטענס פון דלות און פון שרעק פאַר דעם מאָרגענדיגען טאָג, האָבען זיך אריינגעהאַפּט אין דער אָרימער היים.

די אַלטע האָט געוואַרט איף אַ נס, חנה אָבער, האָט זיך מיט ערוואַרטעטע נסים נישט געקענט טרייסטען. זי האָט נאָר כסדר געוואַרט אויף אַ פּאָזיטיווע ידיעה פון איהר יוגענד פריינד וועגען די מעגליכקייטען פון איהר קומען צו איהר קיין קאַנאַדע. אָבער דער הונגער איז שטאַרקער פון אַלעם און זעהענדיג, אַז איהר האָפנונג איז אומזיסט, האָט זי בעשלאָסען אַ וועקצופאָהרען קיין וואַרשאַ, זי האָט געהאָפט, אַז אין דער גרויסער שטאָדט וועט איהר געלונגען אויסצולערנען זיך אַ פאַך, וועט עפּעס פערדינען און אויף אַזאַ אופן העלפען זיך און איהר אַלטער מוטער.

(ענדע קומט)

איבערגעזעצט פון ד. א. זש.

חיים זעלאַני.

Kino „CORSO" w Radomiu.

פון מאָנטאָג דעם 7-טען מערץ און יעדען טאָג ווערט דעמאָנסטרירט דאָס העכסט אינטערעסאַנטע יודישע בילד א. נ.

טאַטע און קינדער

דראַמאַט אין 12 אַקטען. — מיט דעם געניאַלען יודישען פילם-קינסטלער

רודאָלף שילדקראוט אין דער טיטול-ראָל

דאָס בילד איז איבעראַל געשפּילט געוואָרען מיט'ן גרעסטען ערפאָלג.

יעדער ראדאָמער יוד

דארף קומען זעהן דאָס לאַנג-ערוואַרטעטע יודישע בילד, — וואָס וועט זיכער פערבלייבען ביי יעדען איינעם אין זכרון.

שאָקאָלאַד „אָפּטימאַ" איז די בעסטע!

SPÓŁDZIELNIA KREDYTOWA dla HANDLU i RZEMIOSŁA

RADOM, PLAC 3 MAJA 2.

קרעדיט קאָאָפּעראַטיוו פאַר האַנדעל און מלאכה פּלאַץ 3 מאַי № 2 איז מודיע די רעפּרעזענטאַנטען דאָס זונטאָג דעם 13/3 6 א זייגער נאָכמיטאָג אין אייגענעם לאָקאַל וועט פאָרקומען

א אַלגעמיינע יערליכע רעפּרעזענטאַנטען פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדען טאָג אָרדנונג: 1) דאָס בעשטעטיגען דעם בעריכט פון יאָהר 1926, 2) פונאַנדערטיילען דעם ריוח פון יאָהר 1926, 3) בעשטעטיגונג דעם בודזשעט איפ'ן יאָהר 1927, 4) וואהל פון 3 מיטגלידער פון ראַט אויף דעם אָרט פון די אַרויסגעלאָסטע, 5) וואהל פון 1 פערוואַלטונגס-מיטגליעד אויף דעם אָרט פון דעם אויסגעלאָסטענעם, 6) דאָס איבערלעזען דעם פּראָטאָקאָל פון רעוויזיאָנס-פערבאַנד פון 1926 יאָהר, 7) דאָס פערגרעסערען דעם מיטגלידס פּאַי אויף 50 זלאָטעס, 8) געבען פאָלמאַכט די פערוואַלטונג די אַלגעמיינע סומע פון די באַנק חובות צו פערגרעסערען ביז 500.000 זל. 9) פריי פאָרשלאָגען.

די פערוואַלטונג.

LUX — RINSO

פּרויוען

קומט אַלע צו זעהען דאָס וואַשען מיט זייף:

LUX אין פלאַטקעס RINSO אין פּראָשקעס SUNLAJT אין שטיקלעך אויך VIM פּראָשקעס צום רייניגען

דעם 4-טען מערץ 1927 י. ביי **A. Michalski Skaryszewska** 21

„ 5-טען „ „ „ „ **St. Kurower, Lubelska** № 1

וואו איהר וועט זיך איבערצייגען וועגען די אויסערגעוועהנליכע מעלות פון די נייעסטע וועש — מיטלען

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייק — סקלאַדען און אין זייף — האַנדלען.

SUNLAJT — VIM

צו דער האָכצייט פון אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין

רחל לאה אקערמאַן מיט ה' **אברהם האָפמאַן**

ווינשען מיר א צופרידען צוזאַמענבונד. זאָלען די ליכטיגע שטראַהלען בעלייכטען זייער לעבענסוועג און א גליקליכע צוקונפט

ראובן שיינבוים עט **פרוי.**

Teatr Rozmaitości w Radomiu.

שבת דעם 5-טען מערץ נאָר 1 אויפטריט פון בערימטען רוסיש—יודישען זינגער

וויקטאָר כענקין

מיט **יודאַ מיכראָווסקאַ**

א רייהע נאָך נישט געזינגענע לידער — א סעריע חסידישע לידער.

Kino „ODEON" w Radomiu.

פון היינט אָן ווערט דעמאָנסטרירט

דאָס העכסט אינטערעסאַנטע פילם-בילד

ציריק באַררי

w roli głównej: **HARRY PEEL**

CZEKOLADA TABLICZKOWA

G. G. LARDELLI

Przekonywującej Dobroci

Gorzka

Mleczna

Deserowa

Śmietankowa z Migdałami

Kawowa

Orzechowa

Pomarańczowa

Jener. Przedstaw. D/H R. Wertheim Warszawa

Królewska 18 telef. 64.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC — Odbyto we własnej drukarni Radom Szwarlikowska № 20.